

1. Festival izvirne slovenske slikanice

Slikanice so prvi stik otroka s književno krajino – s pisano besedo in knjižno ilustracijo, sozvočno celoto, prek katere vstopa v svet branja in pisanja ter občudovanja lepih podob. Pri Mladinski knjigi že skoraj osem desetletij negujemo tradicijo izdajanja slikanic, v kateri se lepa slovenska beseda prepleta z vrhunskimi umetniškimi ilustracijami. Slikanice so del tradicije slovenskega otroškega leposlovja, zgodbe pripovedujejo v besedi in podobi, so naš prvi stik s knjigo in močjo pripovedovanja. Oblikujejo miselni in domišljijški svet razvijajočega se otroka, odrasle pa vračajo k spominom na otroštvo. Dobre slikanice so večplastne, tako da bralce različnih starosti nagovarjajo drugače. Eno od temeljnih poslanstev naše založbe je tudi spodbujanje branja, v okviru tega pa navduševanje otrok in njihovih odraslih za kakovostne izvirne slovenske slikanice doma, v vrtcih, šolah in javnih prostorih. V zadnjem desetletju opažamo, da je vedno težje spodbujati družinsko branje izvirnega leposlovja za otroke. In to kljub vedno večjemu védenju, kako je branje pomembno.

Zato smo si zamislili, da v času Nacionalnega meseca skupnega branja pripravimo *1. Festival izvirne slovenske slikanice*. Pri NMSB-ju sodelujejo praktično vsa združenja in ustanove, ki se ukvarjajo s knjigami, vse slovenske založbe, različni pobudniki in organizatorji, mnogoteri partnerji in sofinancerji. Vsi ti zelo veliko prispevajo k spodbujanju branja in tudi k bogatenju književne krajine z novimi knjigami. Zato smo bili zelo veseli, da je *Festival* postal del programa literarnih prireditev, ki ga sofinancira Javna agencija za knjigo Republike Slovenija.

V zadnjih dveh desetletjih precej slovenskih založb izdaja zelo kakovostne domače in tudi tuje/prevodne slikanice z vsega sveta. Izbira je vse boljša in bogatejša, hkrati pa tako šole kot vrtci ponujajo manj novosti. Šolske in vrtčevske knjižnice ponujajo predvsem stare klasike, žal se na knjižnih policah znajdejo tudi ne dovolj kakovostne knjige za najmlajše. Vse to je povezano tudi z materialnimi sredstvi za nakup novih knjig, ki jih nimajo dovolj. Družinskega branja je zaradi tempa vsakdanjega življenja vedno manj, pri čemer se v Sloveniji spodbujanju branja (znotraj tega tudi izvirni slovenski slikanici) namenja vedno več pozornosti in sredstev. Ob tem lahko pomislimo na raznolike aktivnosti, povezane s knjigami, na

nagrade, Slovenski bienale ilustracij, razstave, nekatere občine darujejo otrokom knjige ... Društvo Bralna značka Slovenije – ZPMS vsako leto daruje vsem prvošolcem na dan zlatih knjig, 17. septembra, prav izvirno slovensko slikanico. Sreča je, da imamo v Sloveniji tako dobro mrežo splošnih knjižnic, ki omogočajo, da lahko otroci pridejo v stik z dobrimi slikanicami in drugimi knjigami.

Zdaj že lahko zapišem, da je *1. Festival izvirne slovenske slikanice* odlično zaživel. Potekal bo še do konca tega leta. V naslednjem letu bo založba Mladinska knjiga praznovala 80 let, prav tako revija *Ciciban*. Praznovali bomo predvsem s knjigami – snujemo že tudi *2. Festival izvirne slovenske slikanice*.

Na *Festival izvirne slovenske slikanice* so lahko vključene vse izvirne slovenske slikanice (vseh slovenskih založb, vseh slovenskih ustvarjalcev, po navadi gre za ustvarjalni tandem – pisatelja/pisateljice, pesnika/pesnice in ilustratorja/ilustratorke). Pomembno je, da so besedilo in ilustracije delo slovenskih avtorjev. Vsaka založba se sama odloči, kaj bo promovirala (predvsem knjige, ki so bralcem in bralkam še dostopne), knjižnice pa lahko organizirajo dogodke, kamor lahko vključijo tudi slikanice, ki jih morda ni več mogoče kupiti, a spadajo med klasiko slovenske slikaniške književne krajine. Dogajanje poteka tudi v vrtcih in šolah, kjer otroci prinesejo svoje ljube slikanice ali pa slikanice staršev, dedkov, babic ... S Festivalom želimo predvsem spodbujati družinsko in medgeneracijsko branje, še posebej kakovostnih leposlovnih slikanic, kjer gre za preplet dobrega besedila (vsebina, slogovna izbrušenost, izvirnost, inovativnost ...) in dobre ilustracije (samosvojost in izvirnost, slogovna izbrušenost, domišljena dramaturgija vsebine ...). Prav tako so pomembni oblikovanje in produkcijski standardi. V otroštvu imajo knjige največjo moč.

Bralci in bralke lahko v *Festival* vključijo tudi poljudno-znanstvene oz. poučne izvirne slikanice.

S *Festivalom* smo začeli 1. septembra z nagradnim natečajem v revijah *Ciciban* in *Cicido*. Sodelovali so – otroci, starši, babice in dedki, vzgojiteljice in učiteljice – z branjem in pripovedovanjem svojih najljubših slikanic oziroma najljubših slikanic otrok. Pripravili so razstave slikanic v šolski knjižnici, vrtcu, skupini, razredu ali kje drugje. 5 šol, 5 vrtcev in 5 družin smo nagradili s knjižnimi nagradami, eno izžrebano šolo in en izžreban vrtec pa je obiskal tudi ustvarjalni tandem. 22. oktobra, ko je praznik zbirke Čebelica, je bil zaključek nagradnega natečaja v revijah *Ciciban* in *Cicido*. Čebelico je leta 1953 ustanovila legendarna urednica, pisateljica in prevajalka **Kristina Brenkova** (1911–2009). S praznikom vsako leto obeležujemo tudi njen rojstni dan. Na ta dan je tudi podelitev nagrade Kristine Brenkove za najboljšo izvirno slovensko slikanico. Letos jo je prejela slikanica pisateljice Majde Koren in ilustratorke Ane Maraž *Protideževna juha* (KUD Sodobnost International, 2023). Prav to slikanico so letos prejeli v dar od Bralne značke tudi prvošolci in prvošolke. Slikanica Gaje Kos in Ane Zavadlav *Pasje poletje* pa je prejela posebno priznanje (založba Miš, 2024).

Letošnji *Festival* smo posvetili **Marjani Kobe** (1939–2024) – prvi dami mladinske književnosti, bibliotekarki, literarni zgodovinariki, univerzitetni profesorici in raziskovalki mladinske književnosti.

Po slovenskih knjigarnah, kulturnih domovih, knjižnicah, na Vodnikovih domačiji in drugih ustanovah je nastopalo dvanajst ustvarjalnih tandemov: Tinka Bačič in Miha Ha, Anja Štefan in Jelka Reichman, Boštjan Gorenc Pižama in Igor Šinkovec, Anja Štefan in Ana Zavadlav, Darja Marinšek in Hana Stupica, Slavica

Remškar in Maša Kozjek, Desa Muck in Ana Košir, Sanja Janša in Tanja Komadina, Slavko Pregl in Anka Kočevar, Gaja Kos in Ana Zavadlav, Ivan Mitrevski, Andrej Rozman Roza in Zvonko Čoh. V tem času so bile na ogled tudi razstave: v Galeriji Velenje razstava *Stupica – od dedka do vnukinje*, v Erbergovih paviljonih (občina Dol) razstava Marjance Jemec Božič. Novembra bodo razstavljene ilustracije Ančke Gošnik Godec v Mestni knjižnici Kranj in Mladinskem kulturnem centru Maribor. Ančka Gošnik Godec, Marjanca Jemec Božič, Jelka Reichman in njihovo delo so bile predstavljene v oddaji *Podoba podobe* na RTV SLO, 31. oktobra 2024. Vsi ti dogodki so potekali v sodelovanju s knjižnicami, vrtci in šolami, DBZ, Vodnikovo domačijo, galerijami, gledališči ... V Lutkovnem gledališču Maribor je bila premiera lutkovnega koncerta *Dobro jutro, travnik* (uglasbene pesmi iz različnih slikaniških zbirk Anje Štefan), v Hiši otrok in umetnosti je bila premiera *Velik lonec, majhna miš* (ugledališčena poezija Anje Štefan), v Lutkovnem gledališču Ljubljana so bile na sporedu predstave, ki so nastale po slikanicah ... Mnogo ustvarjalcev za otroke redno gostuje v šolah in vrtcih.

Slikanice so namenjene predvsem mlajšim bralcem, zato so temeljni kamen, podstat bralne kulture. Stanje slovenske slikanice je napoved stanja slovenske knjige v prihodnosti, saj predstavlja temeljni vir za skupno branje otrok in odraslih, ki močno vpliva na bralno pismenost in ljubezen do branja v odrasli dobi. S stališča omejenosti slovenskega prostora recepcija slovenske izvirne slikanice pogojuje dinamiko in razvoj izvirne knjižne produkcije na ilustratorskem in pisateljskem polju. Namen *Festivala* je krepiti zavedanje pomena branja v zgodnjem razvojnem obdobju, pomena slikanice kot sobivanja podobe in besede, razvoja bralne pismenosti, knjižne ilustracije ter spodbujanja ustvarjanja avtorjev otroške književnosti in izvirnih ilustratorjev. Slikanice so seveda namenjene tudi starejšim bralkam in bralcem ter odraslim. Ravno zaradi umetniške moči so brezčasne.

S slikanicami stopamo v svet branja in pisanja ter občudovanja lepih podob. Vsak od nas ima precej spominov na ta močna doživetja iz otroštva. V Sloveniji imamo res bogato zakladnico knjig izpod peres in čopičev priznanih ustvarjalcev. Kaj je lepšega, kot če se skupaj z otrokom potopimo v svet domišljije, igre in lepote? To je najlepše darilo za otroka. Naj izvirne slovenske slikanice dobro in dolgo živijo, naj nastajajo nove in nove – *Festivalu* pa želim, da iz leta v leto raste in na svojo pravično preprogo zvabi čim več otrok in njihovih odraslih.

